

Managementuittreksel TNO-rapport TNO 2026 R10836

De dynamiek van online kansspelen: het kwantificeren van escalatie in een zelfversterkend systeem

Sinds de inwerkingtreding van de Wet kansspelen op afstand is de legale markt voor online kansspelen sterk gegroeid. Deze groei ging gepaard met zorgen over kansspelgerelateerde schade. De nieuwe Visie op kansspelen vraagt om een fundamentele kanteling in de beleidsbenadering, met meer nadruk op bescherming van burgers en het beperken van schade. Voor de verdere uitwerking van deze Visie is inzicht nodig in hoe de gokpopulatie (deelnemers aan online kansspelen) zich over tijd ontwikkelt en hoe beleidsmaatregelen, daarop kunnen ingrijpen.

Dit onderzoek bouwt voort op een eerder TNO-onderzoek¹ waarin de belangrijkste factoren, dynamieken en beleidsmaatregelen rond online kansspelen kwalitatief in kaart zijn gebracht. In de vervolgfase is onderzocht of een kwantitatieve systeemanalyse ondersteuning kan bieden bij het maken van beleidskeuzes.

Probleemstelling

De beleidsdoelstelling om kansspelgerelateerde schade te voorkomen en te beperken vereist een onderbouwde keuze en samenhangende inzet van maatregelen. In de praktijk is het echter lastig om effecten en neveneffecten van maatregelen vooraf te duiden, omdat relevante data beperkt is, causaliteit niet altijd eenduidig vaststaat en ontwikkelingen zich dynamisch over tijd voltrekken. De centrale probleemstelling is daarom: hoe kan, vanuit een systeem perspectief en met beperkte data, bruikbaar kwantitatief inzicht worden verkregen in de ontwikkeling van de online kansspelpopulatie en in de verwachte (neven)effecten van

beleidsmaatregelen die de Visie verder moeten operationaliseren?

Beschrijving van de werkzaamheden

TNO heeft de dynamiek van de online kansspelpopulatie binnen het legale aanbod kwantitatief uitgewerkt. Hiervoor hebben wij wetenschappelijke literatuur geanalyseerd, beschikbare Nederlandse databronnen verzameld en gecombineerd en twee expertbijeenkomsten met JenV en externe deskundigen uitgevoerd om aannames, mechanismen en maatregelen te analyseren.

Op basis hiervan is een systeemdynamisch simulatiemodel ontwikkeld dat de ontwikkeling van

instroom, escalatie, de-escalatie en herstel in de gokpopulatie over tijd beschrijft. Het model is waar mogelijk gekalibreerd op de beschikbare data en gebruikt om verkennende simulatie-experimenten uit te voeren.

Resultaten en conclusies

Wij hebben met een kwantitatieve systeemanalyse het samenspel tussen gokgedrag, marktprikkels en beleid binnen het legale aanbod in één samenhangend beeld gebracht. Hiervoor hebben wij een systeemdynamisch simulatiemodel ontwikkeld en inzichten uit wetenschappelijke literatuur, expertbijeenkomsten en de beperkt beschikbare Nederlandse data gecombineerd. Daarmee hebben wij de belangrijkste mechanismen en de

¹ Veldhuis, G.A., Spaanderman, K., Châtel, B.D.L. (2025). De dynamiek van online kansspelen (P102): bijsturen in een zelfversterkend systeem. TNO 2025 R10223.

mogelijke richtingen van beleids-effecten inzichtelijk gemaakt en de grootste beperkingen in de beschikbare data expliciet gemaakt. De onmogelijkheid om data te analyseren op spelersniveau is momenteel de grootste beperking om grip te krijgen op de spelers van online kansspelen. Door deze beperkingen was het niet mogelijk om het model zodanig te valideren dat betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan over de exacte omvang van effecten van specifieke maatregelen.

De verzamelde data en kennis geven inzicht in de ontwikkeling van de kansspelpopulatie over de tijd en waar het systeem beïnvloed kan worden. Dit betreft maatregelen die blootstelling en instroom beperken, vroege escalatie remmen, de-escalatie versterken en herstel ondersteunen. Het proces van modelontwikkeling helpt deze inzichten integraal te combineren en het resulterende model en simulaties geven aanvullend inzicht in de effecten die optreden bij interventies op verschillende punten in het systeem. De inzichten uit het proces van modelontwikkeling en het uiteindelijke model bieden daarmee aangrijpingspunten voor de verdere uitwerking van het online kansspelenbeleid.

Interventies gericht op de instroom en vroege escalatie van gokkers hebben naar verwachting het grootste effect op gokschaad in de breedte in de gokpopulatie binnen het legale aanbod. Secundair kan verdere escalatie worden geremd en kunnen de-escalatie en herstel

worden versterkt. Het kan niet met zekerheid worden vastgesteld dat dit ook leidt tot minimale totale gokschaad wanneer effecten binnen zowel het legale als het illegale aanbod worden meegewogen. Dit vraagt niet alleen om meer inzicht, maar ook om een afweging van de verdeling van schade tussen verschillende groepen gokkers. Het opbouwen van een betere datapositie draagt bij aan het beantwoorden van deze vragen en aan het gericht monitoren en bijsturen van de beleidsinzet.

Toepasbaarheid

De opgedane kennis is direct toepasbaar voor de verdere uitwerking van de Visie op online kansspelen. De systeemanalyse helpt om beleidsopties te ordenen langs de belangrijkste mechanismen in het systeem en om aannames te toetsen aan de verzamelde inzichten. Dit ondersteunt het opstellen van samenhangende maatregelenpakketten en het verbeteren van de datapositie voor toekomstige (ex-ante) evaluatie.

De methode is breder toepasbaar dan online kansspelen. Kwantitatieve systeemanalyse is inzetbaar voor beleidsvraagstukken waarin inzicht in de ontwikkeling van een probleem over tijd en de effecten van beleid gewenst is. Tegelijkertijd blijkt uit dit onderzoek ook dat bij beperkt beschikbare data en kennis een simulatiemodel alleen op hoofdlijnen valide inzicht kan bieden voor de beleidsvorming, maar dat het proces van modelontwikkeling helpt om de beschikbare data en inzichten te structureren.

Defence, Safety & Security

www.tno.nl

+31 88 866 10 00

info@tno.nl

Datum
mei 2026

Auteur(s)
Guido Veldhuis
Bas Châtel
Nina Francke
Koen Spaanderman
Arjen van Harn

Programma

Programma naam:

Vraaggestuurd Programma Veilige Maatschappij

Programmanummer: P102

Programmaplaning: Startdatum 1 september 2024
Einddatum 31 december 2028

Programmabegeleider:

H. Hanoeman
Directie X

Programmaleider:

G. Jansen-Ferdinandus
TNO Defensie & Veiligheid

Project

Projectnaam:

Kennisopbouwprogramma Systeemanalyse, use-case
Online Kansspelen

Projectnummer: 060.61378

Projectplanning: Startdatum 1 juli 2025
Einddatum 31 maart 2026

Projectbegeleider:

H.M.J. Ezendam, F.C.R. Meerts
DGSenB

Projectleider:

L.W.P. Bannenberg
TNO Defensie & Veiligheid